

Cosb a Rhyddhad

Dydd Llun 18^{fed} Ebrill 2011

DECHRAU' R DAITH

Llywodraethir ein cymdeithas gan gyfreithiau. Pan fyddwn yn torri'r gyfraith, gallwn ddisgwyl cael ein cosbi. Felly, os cawn ein dal yn goryrru yn y car, gallwn ddisgwyl dirwy a phwyntiau ar ein trwydded yrru. Mae troseddau eraill yn denu cosb helaethach oherwydd ein bod yn byw mewn cymdeithas sy'n ei gwneud yn eglur y bydd pobl sy'n cyflawni trosedd yn talu'r gosb, boed honno'n ddirwy, yn wasanaeth cymunedol neu'n gyfnod yn y carchar. Cosbir y troseddau mwyaf difrifol â dedfryd o garchar am oes, ac mewn rhai achosion, mae dedfryd am oes yn golygu nad oes gobaith cael eu rhyddhau o'r carchar byth.

Ac eto rydym yn darllen yn y papurau newydd hefyd fod trosedd a chosb yn achosi llawer iawn o anghytuno. Weithiau mae pobl yn cwyno bod y rhai sy'n torri'r gyfraith, er enghraifft rhai sy'n lladd rhywun drwy yfed a gyrru, yn cael cosb ry ysgafn; mae eraill o'r farn bod rhai cosbau yn rhy llym, er enghraifft y ddedfryd o garchar a roddwyd i'r myfyriwr a daflodd ddiffoddiadur tân oddi ar y to yn ystod protest yn erbyn codi ffioedd prifysgolion. Mae eraill yng anghytuno â chloi pobl i fyny, ac yn cwestiynu a yw hynny o unrhyw fudd mewn gwirionedd. Neu weithiau rydym yn darllen am gamweinyddu cyfiawnder, a'r person anghywir yn mynd i garchar. Mae eraill, megis Nelson Mandela, yn cael eu carcharu yn anghyfiawn oherwydd eu credoau neu eu gweithgaredd gwleidyddol. Mae trosedd a chosb yn gymhleth.

Ac eto, wrth i ni nesáu at y Pasg, fe ddysgw'n fod lesu ei hun wedi cael ei gyhuddo, ei arestio, ei holi, ei roi ar brawf, ei guro, ac yn y diwedd ei ddedfrydu i farwolaeth a'i ddiennyddio. Yn syml iawn, daeth yn droseddwr a dioddef marwolaeth troseddwr ymhlith drwgweithredwyr oedd yn wynebu'r un dynged. Gadawyd ei fam a'i ddisgyblion hebdo, ac roeddent yn teimlo poen a dryswch colli mab, meistr a chyfaill. Os ydym i ddilyn stori lesu yn ystod ei oriau olaf, mae angen i ni feddwl am beth mae carcharorion a'u teuluoedd yn ei brofi, a sut beth yw cael cymdeithas yn penderfynu ar eich dyfodol. Mae carcharorion yn bobl nas cymodwyd, oherwydd bod eu cosb, p'un a ydyw'n deg neu beidio, yn mynd â nhw allan o'u cymunedau. Yn ystod oriau olaf ei fywyd, daeth lesu yn un ohonynt.

Myfyrdod

- Beth, os o gwbl, allai eich cymell i gyflawni trosedd?
- Os cyflawnwyd trosedd yn eich erbyn chi erioed, neu yn erbyn rhywun rydych chi'n ei adnabod, sut rydych chi'n teimlo am y person neu'r bobl oedd yn gyfrifol?
- Pa fathau o bobl yn y byd heddiw rydych chi'n meddwl allai gael eu carcharu ar gam?

Mynd yn ddyfnach

Wrth gychwyn ar ei weinidogaeth, roedd lesu yn uniaethu â geiriau Eiseia am ryddhau'r caethion a'r rhai a garcharwyd yn anghyfiawn. Ac eto pan gafodd ei arestio, ni wnaeth ddim i'w ryddhau ei hun. Roedd pobl yn synnu at hynny ac yn ei watwar am y peth. Nid ymladdodd yn ôl na gwrthsefyll cael ei arestio pan afaelwyd ynddo, a rhwystrodd ei ddisgyblion rhag ymladd hefyd. Ni fu'n dadlau nac yn pledio'i achos, yn protestio ei fod yn ddieuog nac yn cynnig unrhyw beth i liniaru na hyd yn

oed i geisio esbonio'r cyhuddiadau yn ei erbyn. Ni ddefnyddiodd ei bŵer i newid dim nac i sicrhau rhyddid iddo'i hun, er bod pobl yn amlwg yn meddwl y dylai etholedig Duw fedru gwneud hynny. Ni fu'n ceisio dod i gytundeb o gwbl, er bod Pilat yn barod i drefnu bod Iesu yn cael ei ryddhau ar ôl ei fflangellu, gan gadw at y traddodiad o ryddhau troseddwr.

Ai rhoi i fyny wnaeth Iesu? Wnaeth e benderfynu gadael i beth bynnag roedd y Tad wedi ei gynllunio ar ei gyfer ddigwydd? Oedd e'n gweld mai dyna sut gallai gyflawni ei fwriad? Oedd e'n ymroddedig i ddod yn ffigur proffwydol, neu'n ferthyr, yn cyflawni'r ysgrythurau o flaen llygaid pobl? Oedd e'n cael ei gymell gan y safbwynt diwinyddol bod angen derbyn cosb Duw am bechod? (yma gallech ystyried yr adran ar gymodi yn 2 Corinthiaid 5, yn enwedig adnod 21). Neu ydy hi'n bwysig ei fod, yn ystod oriau olaf ei fywyd ar y ddaear, wedi uniaethu ei hun â'r rhai mwyaf di-rym, mwyaf alltud, sy'n cael eu diffrïo fwyaf – y rhai nas cymodwyd sydd o dan farn cymdeithas ac yn cael eu dedfrydu i farwolaeth?

Gweithgaredd

Petaech chi'n cael eich arestio am rywbeth doeddech chi ddim wedi ei wneud, beth fyddech chi'n ei ddweud a'i wneud i brofi eich bod yn ddieuog? Pwy fyddech chi'n disgwyl i'ch helpu? Sut byddech chi'n teimlo am beth oedd wedi digwydd i chi?

Dathlu'r Beibl I

Ioan 12.1-11

Chwe diwrnod cyn y Pasg, daeth Iesu i Fethania, lle'r oedd Lasarus yn byw, y dyn yr oedd wedi ei godi oddi wrth y meirw. Yno gwnaethpwyd iddo swper; yr oedd Martha yn gweini, a Lasarus yn un o'r rhai oedd gydag ef wrth y bwrdd. A chymerodd Mair bwys o ennaint costfawr, nard pur, ac eneiiodd draed Iesu a'u sychu â'i gwallt. A llanwyd y tŷ gan bersawr yr ennaint. A dyma Jwdas Iscariot, un o'i ddisgyblion, yr un oedd yn mynd i'w fradychu, yn dweud, "Pam na werthwyd yr ennaint hwn am dri chant o ddarnau arian, a'i roi i'r tlodion?" Ond fe ddywedodd hyn, nid am fod gofal ganddo am y tlodion, ond am mai lleidr ydoedd, yn cymryd o'r cyfraniadau yn y god arian oedd yn ei ofal. "Gad lonydd iddi," meddai Iesu, "er mwyn iddi gadw'r ddefod ar gyfer dydd fy nghladdedigaeith. Y mae'r tlodion gyda chwi bob amser, ond nid wyf fi gyda chwi bob amser."

Daeth tyrfa fawr o'r Iddewon i wybod ei fod yno, a daethant ato, nid o achos Iesu yn unig, ond er mwyn gweld Lasarus hefyd, y dyn yr oedd ef wedi ei godi oddi wrth y meirw. Ond gwnaeth y prif offeiriaid gynllwyn i ladd Lasarus hefyd, gan fod llawer o'r Iddewon, o'i achos ef, yn gwrthgilio ac yn credu yn Iesu.

Mae'r digwyddiad hwn yn yr Efengyl yn dweud llawer wrthym am garcharu a rhyddhad, er nad oes neb mewn gwirionedd yn y carchar yn derbyn cosb. Dyma Lasarus, sydd wedi cael ei ryddhau o'i salwch angeuol gan Iesu, a dyma Martha yn gweini ar Iesu yn rhydd. Y ddau yma sy'n cyflawni'r swyddogaeth groesawu yn bennaf, felly beth yw rôl Mair? Jwdas yw'r person sy'n cael ei gaethiwo fwyaf gan ei agweddau a'i ymddygiad, a'i obsesiwn gydag arian. Ond tra bod Jwdas yn parhau yn un nas cymodir, mae Mair yn manteisio ar bresenoldeb Iesu a'i allu i ryddhau i dorri'n rhydd o holl gonfensiynau diwyllianol ei chyfnod ac eneinio traed Iesu. Mae hi'n gwrthod parhau i aros ar y tu allan. Mae Jwdas yn gwrthwynebu – yn hytrach na gweld sut mae Mair yn dod o hyd i ffordd o fynegi ei chariad at Iesu, mae ef yn cwyno am y gost, ond mae Iesu yn ei chadarnhau hi a'i gweithredoedd. Pan fo pobl yn dod i gysylltiad â Iesu fel gwnaeth Mair, gallant ddarganfod a mynegi gwir ryddid yn yr amgylchiadau mwyaf caeth. O'r darlun personol hwn o Iesu gyda'i ffrindiau yn mynegi eu cariad a'u croeso o'r ddeutu, clywn fod mwy fyth o bobl yn canfod eu rhyddid trwy ffydd yn Iesu, a bod hynny'n achosi adwaith negyddol ymhlith y rhai sy'n ofni ac yn gwarafun y rhyddhad a ddaw yn sgîl Iesu. Maent hwy am weld Lasarus yn farw, wedi mynd i rywle lle na all ddweud wrth bobl beth mae Iesu yn ei wneud i ryddhau pobl.

Rhai cwestiynau

- Pam rydych chi'n meddwl bod Jwdas yn methu deall rhodd Mair? Pam mae'n parhau yn un nas cymodwyd?
- Meddylwch am bobl rydych chi'n gwybod amdanynt sydd naill ai yn y carchar neu wedi eu caethiwo mewn rhyw fodd arall gan eu sefyllfa, eu hymddygiad, eu diwylliant, neu hyd yn oed eu credoau a'u harferion. Dychmygwch beth gallai rhyddid ei olygu iddyn nhw. Sut gallai Iesu eu helpu a'u cynnal?
- Dychmygwch rai ffyrdd o roi mwy o ryddid i rywun. Er enghraifft, allech chi gynnig gwarchod plentyn neu aros gyda pherson anabl neu oedrannus er mwyn i'r sawl sy'n gofalu amdanynt gael hoe?

Dathlu'r Beibl – II

(Yr un Darlleniad yw hwn â'r un yn y Gwasanaeth Dyddiol ar gyfer dydd Llun yn yr Wythnos Fawr)

Marc 15.8–15

Daeth y dyrfa i fyny a dechrau gofyn i Pilat wneud yn ôl ei arfer iddynt. Atebodd Pilat hwy: "A fynnwch i mi ryddhau i chwi Frenin yr Iddewon?" Oherwydd gwyddai mai o genfigen yr oedd y prif offeiriaid wedi ei draddodi ef. Ond cyfrôdd y prif offeiriaid y dyrfa i geisio ganddo yn hytrach ryddhau Barabbas iddynt. Atebodd Pilat drachefn, ac meddai wrthynt, "Beth, ynteu, a wnaeth â hwn yr ydych yn ei alw yn Frenin yr Iddewon?" Gwaeddasant hwythau yn ôl, "Croeshoelia ef." Meddai Pilat wrthynt, "Ond pa ddrwg a wnaeth ef?" Gwaeddasant hwythau yn uwch byth, "Croeshoelia ef." A chan ei fod yn awyddus i fodloni'r dyrfa, rhyddhaodd Pilat Barabbas iddynt a thraddododd Iesu, ar ôl ei fflangellu, i'w groeshoelio.

Mae hon yn funud ddramatig yn hanes oriau olaf Iesu, lle cyflwynir cosb a rhyddhad fel posibiliadau. Ni all Iesu wneud dim, ond mae gan eraill y pŵer i benderfynu ar ei dynged: mae gan yr awdurdodau sy'n llywodraethu, yr awdurdodau crefyddol a'r bobl fel ei gilydd ran i'w chwarae yn nhynged Iesu.

Cwestiynau

- Pam rydych chi'n meddwl bod Pilat yn cynnig rhyddhau Iesu?
- Pam rydych chi'n meddwl bod y prif offeiriaid yn cyffroi'r dorf?
- Pam rydych chi'n meddwl bod Pilat yn trosglwyddo Iesu i'w groeshoelio yn y diwedd?
- Dychmygwch mai Barabbas ddaeth allan gyda Pilat. Sut deimladau fyddai gennych am yr olygfa wedyn? Dychmygwch ei fod yn un o'r canlynol: cymydog sy'n mynd ar eich nerfau, person â salwch meddwl, mewnfudwr anghyfreithlon, rhywun sy'n osgoi talu trethi, rhywun sy'n yfed a gyrru, rhywun sydd wedi lladd cyfres o bobl, troseddwr rhyw, unben a orchmynnodd gyflawn hil-laddiad...

Dilyn Iesu

Mae diwinyddiaethau'r lawn (sut mae Duw yn cymodi'r byd ag ef ei hun yng Nghrist) yn ceisio dod i ddeall y cysylltiadau dyfnach rhwng croeshoeliad Iesu, ei farwolaeth a'i atgyfodiad, gan mai dysgeidiaeth y ffydd Gristnogol yw bod marwolaeth Iesu yn weithred derfynol o gymod. Mae goblygiadau dwfn i fodau dynol yn sgîl y digwyddiadau hyn, a hwy yw sylfaen ein ffydd Gristnogol.

Ac eto, dim ond dulliau o edrych ar ddirgelwch y Pasg yw'r gwahanol safbwyntiau diwinyddol hyn at groesholiad, marwolaeth ac atgyfodiad Iesu, ac mae ffyrdd newydd o feddwl amdanynt yn dal i ddod i'r amlwg. Mae rhai ffyrdd penodol o ddeall beth ddigwyddodd wedi bod yn bwysig mewn

gwahanol draddodiadau Cristnogol, felly gallech ganfod, o edrych ar hyn gyda ffrindiau o eglwysi eraill, eich bod wedi etifeddu gwahanol syniadau o'ch traddodiad chi. Felly, wrth i ni nesáu at y Pasg a dilyn Iesu wrth iddo fynd i'r Groes, mae'n werth meddwl rhagor drosom ein hunain am beth wnaeth Iesu a beth yw ystyr hynny i ni. Yn y tri adnodd hwn ar gyfer yr Wythnos Fawr gallwn edrych (yn fyr iawn) ar rai gwahanol ffyrdd o ddeall yr lawn, wrth i ni edrych ar y rhai nas cymodwyd, ceisio dod i'w deall yn well, a gweld a oes safbwyntiau eraill a fydd yn ein helpu i baratoi ar gyfer cwrdd â'r Iesu atgyfodedig ar Sul y Pasg.

Un ffordd mae diwinyddion wedi trafod beth ddigwyddodd pan groeshoeliwyd Iesu yw trwy gyfeirio at gosb a rhyddhad, gan gynnwys yr hyn a elwir weithiau yn lawn 'amnewidiol' neu 'gosbol'. Disgrifir marwolaeth Iesu yn nhermau derbyn cosb rydym ni'n ei haeddu am wneud drwg a phellhau oddi wrth Dduw, oherwydd dyna sut rydym ni yn gyffredinol yn disgwyl i bethau gael eu hunioni. Os gwnewch rywbeth drwg, rhaid i chi dderbyn y gosb a thalu'r ddyled. Mae talu'r gosb yn bodloni cyfiawnder Duw ac yn unioni pethau fel bod modd ein cymodi â Duw er mwyn i ni allu bod gydag ef ar ôl marw. Ond mae hon yn gosb na allwn ei thalu ein hunain oherwydd na allwn unioni popeth ar ein pen ein hunain. Felly mae Duw yn danfon ei Fab i wneud beth na allwn ni ei wneud. Mae'r traddodiad sy'n sôn am anrheithio uffern yn estyn y rhyddhad hwnnw i bawb sydd wedi eu caethiwo yno, nad oedd modd eu cymodi â Duw nes i Iesu ddod a rhyddhau'r caethion. Yn yr ystyr hon, mae cosb a rhyddhad yn mynd law yn llaw.

Rhai cwestiynau i chi eu hystyried:

- Dychmygwch eich bod yn siarad â ffrind (Cristion neu rywun arall) am 'bechod'. Sut byddech chi'n mynd ati i feddwl amdano, ei esbonio neu roi enghreifftiau ohono?
- Ceisiwch dychmygu pryd byddai rhywun yn cymryd y bai am rywbeth nad oedd wedi ei wneud er mwyn helpu neu amddiffyn rhywun arall neu bobl eraill. Pam byddai rhywun yn gwneud hynny?
- O feddwl am y croeshoeliad fel cosb a rhyddhad, ydych chi'n teimlo eich bod chi'n gallu deall ffyrdd Duw o ymwneud â'r byd yn well? Ydy hynny'n eich helpu i deimlo'n nes at Iesu?
- Ydych chi'n meddwl bod anawsterau gyda'r ffordd hon o edrych ar ddigwyddiadau'r Pasg? Beth yw eich ymateb chi i'r ffaith bod rhai Cristnogion yn cael anhawster cymodi eu syniad o Dduw cariadus â Duw sy'n gofyn bod pechod yn cael ei gosbi?

Gweithgaredd

Dioddefodd Iesu ar gam. Treuliwch ychydig funudau yn meddwl am yr holl rai nas cymodwyd sydd yn dioddef ar gam neu a allai fod yn cael eu cosbi am bethau sydd wedi mynd o le yn eich cymuned eich hun. Treuliwch ychydig funudau yn meddwl am yr holl rai nas cymodwyd sydd yn dioddef ar gam yn eich cymuned chi. Efallai eu bod yn bobl y mae eraill yn troi arnynt oherwydd eu bod yn edrych yn wahanol neu'n credu pethau gwahanol; efallai eu bod yn bobl oedrannus sy'n cael trafferth ymdopi gyda chlundant cyhoeddus mewn ardaloedd anghysbell; efallai eu bod yn blant sy'n dioddef effaith yr alcohol neu'r cyffuriau mae eu rhieni yn eu cymryd. Sut gallech chi fod yn fwy ymwybodol o'u hanghenion a darganfod beth sy'n cael ei wneud i'w helpu?

Gweddi

*Arglwydd,
Pryd gwelsom ni erioed di'n noeth,
Yn newynog neu'n sychedig,
Yn crynu mewn corneli,
Wedi dy gloi mewn cell?
Onid ti yw Arglwydd popeth,
Dwyt ti ddim i'th ganfod*

Ymhlith y lladron, y llofruddwyr,
Y rhai sy'n gaeth i heroin ac ymhlith popeth
Nad ydwyf?
Helpa ni i weld bod Cariad
Yn peri dy fod yn diosg dy glogyn,
Yn rhoi dy fwyd i eraill,
Yn cerdded i mewn i garchar
I'r dyfnderoedd eithaf.
Helpa ni i'th gofio di
Ac felly i gofio pawb
Yr wyt ti am iddynt gael eu dychwelyd i'r goleuni. Amen

AMSER PENDERFYNU

Beth sy'n mynd i newid?

Gallwch ddefnyddio'r adran hon i grynhoi eich meddyliau a chynllunio unrhyw brosiectau ar y themau hon at y dyfodol.

- **Ymhle y mae had bywyd newydd?** Pa roddion mae Duw wedi eu rhoi i ni i'n gwneud yn ymwybodol o'r rhai sy'n dioddef ar gam?
- **Sut i'w gludo?** Pa adnoddau fydd eu hangen arnom i estyn llaw at y cyfryw bobl yn ein sefyllfa ein hunain?
- **Ymhle y genir ef?** Nodwch un weithred gymodlon y gallwn ymrwymo iddi yn y dyfodol a fydd yn helpu pobl sy'n dioddef anghyfiawnder.
- **Sut y gallwn ei feithrin?** Sut gallwn ni gynnal y weithred gymodlon honno a sicrhau effaith ddilysol iddi?
- **Beth ydym ni'n gobeithio ei weld?** Beth fydd wedi newid yn y pen draw, a pha wahaniaeth dylai hynny fod wedi ei wneud?

Mynd ymhellach

Mae rhagor o wybodaeth ar gael i'ch helpu i feddwl am y thema hon yn:

www.amnesty.org.uk

www.prisonfellowship.org.uk/sycamore-tree.html

www.churchofengland.org/our-views/home-and-community-affairs/home-affairs-policy/justice-issues-prisons.aspx

Peter Sedgwick (gol. 2004) *Re-thinking Sentencing*, (Church House Publishing).

Cymerwyd y dyfyniadau o'r Ysgrythur allan o'r Beibl Cymraeg Newydd, 1988,
© Cymdeithas y Beibl, Stonehill Green, Westlea, Swindon, SN5 7DG.

Llun o'r Rhai Nas Cymodwyd (Y Groes a gwydr wedi torri): CTBI / Vicki & Chuck Rogers / Phil Dragash (Creative Commons - BY-NC-SA)